

Diyabet Öz Bakım Ölçeği

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2026). *Diyabet Öz Bakım Ölçeği*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=20006>

Özet

Diyabet Öz Bakım Ölçeği (DÖBÖ), Tip 2 diyabet tanısı almış bireylerin hastalık yönetimi süreçlerinde sergiledikleri öz bakımla ilgili davranışlar ve alışkanlıklar sistematik olarak değerlendirilmek amacıyla geliştirilmiş bir uyarlama araçtır. Bu ölçek, özellikle hastaların eğitim sonrası öz bakım düzeylerindeki değişimleri ölçmek için tasarlanmıştır. Ölçek, 35 maddeden oluşmakta olup, bireyin diyet, egzersiz, kan şekeri takibi ve ilaç kullanımı gibi kritik alanlardaki sorumlulukların ne sıklıkta yerine getirdiğini belirlemeyi amaçlar. Yapılan geçerlik ve güvenirlik çalışmaları, ölçeğin Türkçe popülasyonunda yüksek düzeyde tutarlılığa sahip olduğunu göstermiştir.

Anahtar Kelimeler

Diyabet Öz Bakım Ölçeği, DÖBÖ, öz bakım, Tip 2 Diyabet, adaptasyon, psikometrik özellikler, sağlık eğitimi, korelasyon

Yazarlar

Papatya KARAKURT

Amaç

Diyabet Öz Bakım Ölçeği'nin temel amacı, Tip 2 diyabetli bireylerin günlük yaşamlarında uyguladıkları öz bakım davranışlarının kalitesini ve sıklığını ölçmektir. Bu ölçek, özellikle diyabet eğitimi programlarının bireylerin öz yönetim becerileri üzerindeki etkilerini değerlendirmek için bir çıktı ölçütü olarak kullanılmaktadır.

Ölçek, klinik uygulamada ve araştırmalarda, diyabetli hastaların öz bakıma uyum düzeylerini belirleyerek, iyileştirilmesi gereken spesifik alanlara odaklanarak kişiselleştirilmiş müdahale stratejileri geliştirmeye yardımcı olur. Yüksek öz bakım puanları, genellikle daha iyi glisemik kontrol ve komplikasyon riskinde azalma ile ilişkilidir.

Yapı

Diyabet Öz Bakım Ölçeği (DÖBÖ), diyabet yönetiminin çeşitli boyutlarını kapsayan çok boyutlu bir yapıyı ölçmektedir. Ölçek, bireyin hastalıkla başa çıkma ve sağlığını sürdürme yeteneği olan öz bakım davranışlarının temel yapı olarak ele alınır. Bu yapı genellikle; beslenme, fiziksel aktivite, ilaç/insülin yönetimi, kan şekeri izlemi, ayak bakımı ve komplikasyonlardan korunma gibi alt boyutları içerir.

Ölçekteki 35 madde, hastaların bu davranışları ne kadar düzenli ve etkili bir şekilde

uyguladığını sorgular. Ölçeğin uyarlama çalışması, öz bakımın diyabetli hastalar için eğitim yoluyla geliştirilebilen kritik bir beceri seti olduğunu varsaymaktadır.

Geçerlik

Diyabet Öz Bakım Ölçeği'nin Türkçe uyarlama çalışması'nda geçerlik analizleri yapılmıştır. Yapısal geçerliği desteklemek amacıyla madde analizleri gerçekleştirilmiştir.

Madde Korelasyonları: Ölçekte yer alan her bir maddenin toplam puanla olan korelasyon değerleri 0.36 ile 1.00 arasında oldukça yüksek bir aralıkta değişmektedir.

Toplam Korelasyon Değeri: Ölçeğin genel toplam puan korelasyon değeri 0.96 olarak belirlenmiştir. Bu yüksek değer, ölçeğin maddelerinin ölçülmek istenen genel yapıyı (öz bakım) güçlü bir şekilde temsil ettiğini göstermektedir.

Güvenirlik

Diyabet Öz Bakım Ölçeği'nin (DÖBÖ) güvenirlik analizleri, araçın iç tutarlılığını yüksek olduğunu ortaya koymuştur.

Madde-Toplam Puan Korelasyon Katsayıları: Madde-toplam puan korelasyon katsayıları $r = -0.02$ ile $r = 0.56$ aralığında olduğu belirlenmiştir. Bu sonuçlar, maddelerin çoğunun ölçeğin genel puanına anlamlı katkı sağladığını göstermektedir.

İç Tutarlılık Katsayısı: Ölçeğin toplam Cronbach Alfa (α) katsayısı 0.81 olarak saptanmıştır. Genellikle 0.70 üzerindeki değerler kabul edilebilir güvenirlik düzeyini işaret ederken, 0.81'lik değer, ölçeğin iç tutarlılığını çok yüksek düzeyde olduğunu ve farklı maddelerin aynı yapıyı tutarlı bir şekilde ölçtüğünü kanıtlamaktadır.

Faktör Analizi

Kaynak metinde ölçeğin faktör yapısına dair detaylı bir bilgi (açımlayıcı veya doğrulayıcı faktör analizi sonuçları) sunulmamış olsa da, 35 maddelik bir uyarlama ölçeği olduğu göz önüne alındığında, orijinal ölçeğin muhtemelen diyabet öz bakımının temel alt alanlarının temsil eden birden fazla faktöre sahip olduğu varsayılmaktadır. Yüksek madde-toplam korelasyon değerleri, güçlü bir genel öz bakım faktörünün varlığına işaret edebilir.

Araç

Test Type: Uyarlama (Adaptation)

Format: Kendi kendine doldurulan raporlama aracı (Self-report instrument)

Language Available: Türkçe

Population Group: Kronik hastalığı olan bireyler

Age Group: Yetişkinler (Tip 2 diyabetli hastalar)

Population Details: Tip 2 diyabet tanısı almış hastalar. Ölçek, P. Karakurt'un doktora tezinde bu popülasyon üzerinde kullanılmıştır.

Test Methodology: Ölçek 35 maddeden oluşmaktadır. Derecelendirme, 4'lü Likert tipi bir sistem kullanılarak yapılmaktadır. Cevap seçenekleri şunlardır: **1= hiçbir zaman** ile **4= her zaman**.

Anahtar Kelimeler

Diyabet, öz yönetim, sağlık psikolojisi, hemşirelik, Cronbach Alfa, 4'lü Likert tipi, adaptasyon, doktora tezi

Yazarlar

Author ORCID Identifier: Bilgi mevcut değildir.

Affiliation Email addresses: Bilgi mevcut değildir.

Correspondence Address: Papatya KARAKURT (2008 yılında Atatürk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Erzurum'da doktora tezini tamamlamıştır.)

Şinler, Ücret ve Test Yılı

Bu ölçek, Papatya Karakurt tarafından 2008 yılında doktora tezi kapsamında Türkçe'ye uyarlanmış ve kullanılmıştır. Kullanım izinleri için sorumlu yazar ile iletişime geçilmesi gerekmektedir.

Ölçeğin orijinal PDF dosyası aşağıdaki bağlantıdan indirilebilir: diyabet-oz-bakim-olcegi-toad.pdf

Kaynaklar

Karakurt, P. (2008). *Tip 2 diyabetli hastalara verilen eğitim için öz-bakım üzerine etkisi*. (Doktora tezi). Atatürk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.

Diyabet Öz Bakım Ölçeği Maddeleri

ÖNEMLİ: Aşağıdaki ölçek maddeleri orijinal dilinde korunmalı ve hiçbir şekilde değiştirilmemelidir.

Kaynak içerikte Diyabet Öz Bakım Ölçeği'nin 35 maddesinin metinleri sunulmamıştır. Bu nedenle ölçek maddeleri listelenememektedir. Maddelerin tam metnine, yazarın doktora tezinden veya ilgili akademik yayınlardan ulaşılması gerekmektedir.

ARABPSYCHOLOGY.COM